

РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2023-2-04>
УДК 352:004.056

*Приходченко Людмила Леонідівна,
доктор наук з державного управління, професор,
завідувачка кафедри публічного управління та регіоналістики
навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»,
проспект Шевченка, 1, м. Одеса, 65044, Україна*

e-mail: liudmyla.prykhodchenko@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6454-6729>

КОНЦЕПЦІЯ «КРАУДСОРСИНГУ» ТА CROWD-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Анотація. Обґрунтовано актуальність дослідження концепції «краудсорсингу» та crowd-технології як засад підвищення ефективності функціонування місцевого самоврядування. Проаналізовано понятійно-категоріальний апарат визначеного предмету дослідження. Зокрема: розмаїття підходів до визначення поняття краудсорсингу (спосіб, модель, форма, метод, інструмент, технологія, процес, підхід, практика, мобілізація тощо); підходів до розуміння феномену crowd-технології: управлінський, маркетинговий, фінансово-економічний та інформаційний. Вказано на форми напрацьованих у вітчизняній практиці діяльності органів публічної влади crowd-технологій (трудова діяльність; фінансові; оптимізаційної діяльності). Визначено провідний принцип краудсорсингу – самоорганізація, здатність спільноти спродувати оптимальне рішення в процесі обговорення.

Акцентовано увагу на такій особливості краудсорсингу, як співучасть зацікавлених споживачів адміністративних послуг в управлінні територіальною громадою, що передбачає безпосередню участь у розробці, прийнятті та реалізації управлінських рішень стосовно всіх тих питань, які стосуються добробуту, життєдіяльності громади, що кардинально змінює мотивацію та поведінку учасників управлінських відносин. Доповнено перелік визначених науковцями принципів краудсорсингу наступними принципами: кооперації, партнерська взаємодія з широким колом акторів, координація зусиль щодо вирішення тих чи інших проблем місцевого розвитку; спільне виробництво суспільних благ та продуктів; орієнтованість на консенсус, стратегічне бачення, реагування, підзвітність органів влади; інноваційність; визнання цінностей колективного інтелекту у вирішенні проблем тощо.

Як цитувати: Приходченко Л. Л. Концепція «краудсорсингу» та crowd-технології як засади підвищення ефективності функціонування місцевого самоврядування. *Актуальні проблеми державного управління*. 2023. № 2 (63). С. 56–68. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2023-2-04>

In cites: Prykhodchenko, L.L. (2023). The crowdsourcing concept and crowd-based technologies as principles for increasing the efficiency of local self-government. *Pressing Problems of Public Administration*, 2 (63), 56–68. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2023-2-04> [in Ukrainian].

© Приходченко Л. Л., 2023

 This is an open access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution License 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Проаналізовано досвід реалізації краудсорсингових проєктів на місцевому рівні, які стосувалися різних за своєю суттю цілей, відтак і мали певний набір переваг для працівників органів місцевого самоврядування в Україні. Зазначається, що краудсорсингові технології змінюють підходи до вирішення складних проблем, підчас виступають основним інструментом формування стратегій розвитку територій, за участі зацікавлених споживачів адміністративних послуг, що кардинально змінює їх мотивацію, поведінку, перетворюючи на активних учасників управління соціально-економічним розвитком територіальної громади.

Зроблено висновок про те, що відбулося формування концепції краудсорсингу, напрацьовано: певну систему поглядів на розуміння понятійно-категорійного апарату, виокремлено підходи та визначено принципи, дотримання яких надає змогу опанувати crowd-технологій, залежно від їх типу, виду та сфери застосування, систематизовано класифікації для застосування в управлінській діяльності органів публічної влади тих чи інших краудсорсингових технологій.

Ключові слова: краудсорсинг, crowd-технології, управлінські технології, місцеве самоврядування, органи публічної влади, ефективність, громадськість.

Постановка проблеми. Реформування системи публічного управління, що відбувається на часі в зарубіжних країнах, має на меті досягнення раціональності та ефективності управлінської діяльності шляхом модернізаційних (під час навіть і трансформаційних) перетворень. Об'єктивний і закономірний процес формування ефективної публічної влади супроводжується процесом становлення та розвитку інститутів демократії та громадянського суспільства, що, в свою чергу, обумовлює нагальність комплексного вирішення проблемних питань реформування системи управління в цілому. Досягнення нових стратегічних пріоритетів розвитку, накреслених завдань без розробки й освоєння сучасних технологій управління, що ґрунтуються на Інтернет-технологіях, видається просто не можливим. Оскільки реалії сьогодення переконливо свідчать про системну трансформацію та радикальні зміни в усіх сферах функціонування суспільства. Щонайперше, мова про інформаційну та соціальну революцію у спілкуванні (динамічний розвиток мережевих спільнот та стрімке поширення новітніх комунікаційних технологій через мережу Інтернет) тощо. Тобто, запровадження принципово нової моделі організації публічного управління, яка перетворює традиційні відносини між суспільством та владою на партнерські взаємини, спонукає до взаємодії та співпраці, в якій обидві сторони зацікавлені в трансформації публічного сектору.

Аналіз практики показує, що комунікація з громадянами на різноманітні теми щодо вирішенні базових щоденних потреб громадян, в умовах війни, стала однією з критично важливих функцій місцевої влади [12]. Тобто, якщо раніше така комунікація розглядалася як один із кроків до залучення громадян до співпраці, участі у розробці та прийнятті управлінських рішень, то на часі відбулося зміщення акцентів, змінилася й інструментальна структура комунікації, вона все більше перейшла до online-формату, суттєво посилюючи роль таких джерел інформації, як офіційні та особисті web-ресурси (зокрема, в соціальних мережах). По-суті, маємо невідворотні зміни у підходах до залучення громадськості до процесу розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень, ініційованих органами публічної влади. Особливо це стає відчутним саме на місцевому рівні: зростання доступності інформаційних технологій не тільки створює цінності, але й призводить до конкуренції, надаючи можливість людям вільно брати участь у процесі інновацій за допомогою нових інструментів співпраці та взаємодій із органами місцевого самоврядування. Таким новим інструментом є краудсорсинг, запропонований до опанування ідеологами «електронного уряду» і «електронної демократії» в різних державах, як у приватному секторі, так і на рівнях публічного управління.

Його затребуваність обумовлюється не тільки об'єктивним процесом ускладнення та подорожчання публічного управління, але й нагальною потребою врахування думки населення в здійсненні управлінської діяльності, надаючи можливість сповна реалізувати принцип субсидіарності, вирішуючи проблеми на рівні, якомога ближчому до населення. Крім того, існує необхідність заохочувати представників широкої громадськості та приватних організацій працювати разом для досягнення результатів, на які вони мають безпосередній вплив через децентралізацію влади, відповідно до Рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи «Про участь громадян у місцевому публічному житті» [18].

Управління має бути ефективним на всіх рівнях. Проте, в першу чергу, воно має бути ефективним на місцевому рівні, тому що місцеве самоврядування є найближчим до громадян та надає їм основні послуги. Відтак, в умовах проведення низки реформ, адміністративно-територіальної та децентралізації влади, які стосуються кожної адміністративно-територіальної одиниці та покликані сприяти розвитку місцевого самоврядування в Україні, застосування crowd-технологій є вкрай затребуваним та виправданим, адже адекватно реагувати на виклики сьогодення, проявляти гнучкість та креативність в процесі прийняття та реалізації управлінських рішень, розробки та впровадження програм та проєктів, застосовуючи інструментарій вчорашнього дня (методи, інструменти та технології, що вичерпали свій потенціал), не видається можливим. Тож для теорії та практики публічного управління проблема впровадження та застосування інноваційних управлінських інструментів, адекватних випереджальному розвитку інформаційних технологій, соціальних мереж, інформаційних ресурсів управлінського призначення, залишається нагальною і потребує комплексного вивчення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Запровадження crowd-технологій у практичну діяльність приватного та публічно-управлінського сектору зарекомендували себе в багатьох країнах світу та продовжують набувати поширення, представляючи науковцям багатий масив матеріалу для дослідження, аналізу та надання практичних рекомендацій. Починаючи від засновника концепції краудсорсингу Джефф Хау (англ. *Jeff Howe*) у праці «Краудсорсинг. Колективний розум як інструмент розвитку бізнесу» (англ. *Crowdsourcing: Why the Power of the Crowd is Driving the Future of Business*) [21], та продовжуючи численними дослідженнями його послідовників – Дареном Бребхемом (*Daren Brabham*) [20], Алонсо та Ліз (*Alonso and Lease*), Казаї (*Kazai*), Олівейрою (*Oliveira et al.*) [22], Вуковичем (*Vukovic*) та інш.

Серед вітчизняних науковців за останні два десятиліття з'явилася низка цікавих та ґрунтовних досліджень. Так, Нікітенко Л. О. визначає особливості використання краудсорсингових технологій в публічному управлінні містом, акцентуючи увагу на тому, що в особливо під час проведення реформи децентралізації влади, українське місто стає платформою для ефективного втілення краудсорсингових технологій [11]. Зокрема, монографія дніпровських дослідників С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова, Є. І. Бородін, Н. Т. Гончарук «Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти» [19], в якій вони характеризують краудсорсинг, як інструмент використання колективного інтелекту громадськості. Щодо Майстренко О. В., то він не тільки досліджує сутність поняття «краудсорсинг», але й надає його класифікацію, розглядає маркетингові та інноваційні принципи його застосування [8].

Акценти на використанні інструментів краудсорсингу в розвитку територіальних громад робить у своєму дослідженні і Н. Бахур, детально аналізуючи приклади реалізації краудсорсингових проєктів на місцевому рівні [10]. Крім цього, приклади місцевих ініціатив у формі краудсорсингу в Україні наведено у праці Карого О. І. та Панас Я. В., які подають їх із практики діяльності органів місцевого самоврядування м. Львові [6]. Разом з тим, краудсорсингова діяльність є явищем відносно новим для України, застосування crowd-технологій все ще залишає більше питань, ніж знайдено відповідей науковцями. Чимало аспектів потребує більш детального дослідження, а саме проблемні питання формування концепції «краудсорсингу» досі залишаються не розкритими повною мірою, що й зумовило вибір даної тематики, її актуальність та затребуваність практикою.

Метою статті є обґрунтування актуальності дослідження концепції «краудсорсингу» та crowd-технологій як засад підвищення ефективності функціонування місцевого самоврядування.

Використана методологія. У статті загальний виклад матеріалу подається за такою логікою вирішення 3-х дослідницьких задач::

– проаналізувати понятійно-категоріальний апарат: розмаїття підходів до визначення поняття краудсорсингу; підходів до розуміння феномену crowd-технологій;

– визначити «самоорганізацію» як провідний принцип краудсорсингу та, відповідно, доповнити перелік визначених науковцями принципів;

– стисло узагальнити досвід реалізації краудсорсингових проєктів на місцевому рівні та вказано на специфіку crowd-технологій, які змінюють підходи до вирішення складних проблем, і є підчас основним інструментом формування стратегій розвитку територій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для того, аби розглянути засади формування концепції «краудсорсингу», початку маємо зупинитися на розумінні самого поняття «концепція». Енциклопедія сучасної України подає доволі розгорнуте пояснення дефініції, де серед характеристик зазначається, що концепція (від лат. *conceptio* – осягати, сприймати) є «.. системою поглядів, понять про ті чи інші явища або процеси, спосіб їхнього розуміння, тлумачення; основна ідея будь-якої теорії, головний задум..» [4]. Тож скористаємося напрацюваннями зарубіжних та вітчизняних науковців щодо підходів до розуміння сутності та змістовних характеристик терміну «краудсорсинг» (англ. *crowdsourcing, crowd-nатовпі sourcing-джерело, використання ресурсів*). Щонайперше слід зазначити, що сама технологія краудсорсингу з'явилася понад 300 років тому на теренах Великобританії і була застосована владою для знаходження точного методу визначення довгої на морі. Тобто, на той час це був метод, який надав можливість згенерувати ідеї «народу» (аматорів та ентузіастів, які згодні працювати за ідею), звернувшись за допомогою до «колективного розуму». І варто зазначити, що з плином століть сутність краудсорсингу не змінилася, тільки додалися нові характеристики, пов'язані із розвитком інформаційних технологій.

Від початкового сприйняття краудсорсингу як процесу передачі деяких виробничих функцій невизначеному колу осіб, вирішення суспільно значимих завдань силами добровольців, як правило, за допомогою сучасних інформаційних технологій [3], на часі маємо низку понять, що суттєво різняться між собою. Це є свідченням не сформованості понятійно-категорійного апарату

концепції краудсорсингу. Якщо спробувати систематизувати наявні дефініції, то у зарубіжній та вітчизняній науковій літературі отримаємо наступні підходи до визначення краудсорсингу як:

1) способу залучення «колективного розуму» різноманітних індивідів до вирішення проблеми організації, продуктивного досягнення її цілей;

2) засобу консультацій з громадськістю, проведення яких має сприяти підвищенню якості підготовки рішень з важливих питань регіонального та місцевого розвитку з урахуванням громадської думки;

3) форми інтеграції користувачів чи споживачів внутрішніми процесами створення цінності або ж форми орієнтованого на прибуток аутсорсингу конкретних завдань;

4) методу вирішення проблем і завдань, що базується на неоплачуваній роботі зацікавленого та невизначеного кола осіб, які взаємодіють на спеціалізованих віртуальних майданчиках у мережі Інтернет;

5) нової онлайн-розподіленої моделі вирішення проблем в організації, в якій мережеві люди співпрацюють для виконання завдання;

6) сучасного універсального управлінського інструменту з пошуку нових ідей та коштів із застосуванням ІКТ-технологій;

7) інструменту місцевого самоврядування, інструменту управління розвитком територій чи, навіть, механізму вирішення місцевих проблем;

8) технології віртуальної соціальної взаємодії органів публічного управління та споживачів владних послуг (бізнесу, населення, окремих осіб), яка забезпечує останнім можливість брати участь у процесі прийняття державних управлінських рішень, що стосуються їх життєдіяльності, на стадіях опрацювання, прийняття та реалізації;

9) сучасної інноваційної управлінської технології, що ґрунтується на концептуальних засадах конвергенції та розглядається як синкретизм і взаємопроникнення інтелектуальних, комунікаційних та інформаційних технологій, запровадження яких забезпечує ефективне розв'язання менеджерами бізнес-задач і успішну реалізацію проектів на практиці в різних соціальних сферах;

10) процесу організації праці: як процесу інтеграції клієнта або як інноваційного, які завжди представлені онлайн-процесом, розподіленим за своєю природою через Інтернет;

11) мобілізації ресурсів, людей за допомогою інформаційних технологій з метою вирішення завдань, що стоять перед бізнесом, державою і суспільством загалом;

12) підходу до менеджменту / управління, коли організація орієнтується у виробництві товарів і послуг на клієнта і дає йому можливість приймати рішення;

13) практики отримання необхідних послуг, ідей або контенту шляхом прохань про сприяння, звернених до великих груп людей, особливо – до умовної безособистісної он-лайн-спільноти на відміну від звичайних співробітників або постачальників тощо.

Таким чином, можемо констатувати, що у науковій літературі склалося кілька основних підходів до розуміння феномену crowd-технологій: управлінський (інструмент вирішення завдань управління, механізм регулювання життя організації), маркетинговий (модель, форма чи метод орієнтації у виробництві товарів і послуг на клієнта), фінансово-економічний (мобілізація ре-

курсів, людей, модель «заощадливого уряду») та інформаційний (онлайн-розподілена модель, технологія віртуальної соціальної взаємодії, універсальний управлінський інструмент). У поєднанні із достатньо великою кількістю форм напрацьованих crowd-технологій (трудова діяльність; фінансові; оптимізаційної діяльності) це дає нам розуміння того, що перелік підходів до трактування дефініцій є далеко не вичерпним. Вочевидь, це пов'язано з тим, що на часі ми відзначаємо поширеність застосування crowd-технологій в різних сферах: соціальній; політичній; адміністративній; громадській та бізнес-сфері. Тож таке розмаїття підходів до визначення поняття краудсорсингу (спосіб, модель, форма, метод, інструмент, технологія, процес, підхід, практика, мобілізація тощо) хоча і додає нових характеристик, однак не сприяє цілісності розуміння сутності та змістовного наповнення дефініції. Тож для того, аби вирішити поставлені завдання та досягти мети дослідження, спробуємо визначити сутнісну характеристику краудсорсингу.

Активне застосування crowd-технологій стало можливим, насамперед всього, завдяки Інтернету, який здатний об'єднати велику кількість користувачів, забезпечивши високий ступінь автоматизації їх взаємодії шляхом застосування програмного забезпечення, що постійно оновлюється, інноваційних універсальних технологій, що дозволяють об'єднуватися, висловлювати різні точки зору, дискутувати, координувати свою діяльність суб'єктам громадянського суспільства. І провідним принципом тут виступає самоорганізація, здатність спільноти спродувати оптимальне рішення в процесі обговорення (застосовуючи метод «мозкового штурму»). Однак, слід зазначити, що самоорганізація не означає, що така діяльність може бути пущена на самоплив. Як і будь-яку іншу діяльність, для досягнення ефективності, її треба організувати, здійснювати у співпраці з громадськими організаціями, приватним сектором, органами місцевого самоврядування. Адже соціальна спрямованість в управлінні місцевим розвитком визначається різноманітністю інтересів учасників управлінських відносин. Їх об'єднання дає синергетичний ефект, що в підсумку сприяє перетворенню на «думаючу громаду», в якій процес роботи з ідеями та учасників управлінських відносин детально описаний, систематизований, автоматизований, постійно підтримується і розвивається. Тут ми можемо вказати на таку особливість краудсорсингу, як співучасть зацікавлених споживачів адміністративних послуг в управлінні територіальною громадою, що передбачає безпосередню участь в розробці, прийнятті та реалізації управлінських рішень стосовно всіх тих питань, які стосуються добробуту, життєдіяльності громади. Це кардинально змінює мотивацію та поведінку учасників управлінських відносин, у них з'являється реальна можливість бути почутим, відчувати свою причетність до вирішення нагальних проблем, мати змогу щось змінити на краще.

У процесі вироблення й реалізації управлінського рішення органам місцевого самоврядування доводиться враховувати інтереси територіальної громади, конкретних організацій та соціально-професійних груп тощо. Такий стан зумовлений тим, що на часі від органів управління різні прошарки / верстви населення вимагають прогнозування соціальних наслідків управлінської діяльності. Відтак, коли мова йде про самоорганізацію населення, то слід мати на увазі, що це є тривала та копітка праця, які потребує розробки стратегії розвитку самоорганізації населення територіальної громади, здатної адаптивно реагувати на внутрішні та зовнішні фактори й ризики.

Її ефективність перебуває в прямій залежності від розвитку внутрішніх комунікацій між організаціями громадянського суспільства на місцевому рівні, послідовності у використанні соціальних мереж для залучення молоді до процесів самоорганізації.

Провідний принцип краудсорсингу – самоорганізація, є віддзеркаленням розуміння того, що:

– кожна людина має знання і таланти, які можуть бути затребувані іншими людьми;

– завжди у спільноті є люди, які готові працювати безкоштовно, готові зробити свій посильний внесок тільки тому, що їм це просто цікаво.

Адже це здоровий людський інстинкт, тож не потрібно просити людей зробити щось для місцевого розвитку, а навпаки, органи місцевого самоврядування мають запропонувати мешканцям територіальної громади долучитися до такої діяльності із перетворення оточуючого середовища, яка викличе їх зацікавленість. Тоді першочергове завдання використання краудсорсингових технологій – перевірка на дієздатність ідей (обговорення яких може відбуватися під час пошуку рішень в режимі голосування, або ж у рамках дискусійних майданчиків щодо альтернативних сценаріїв, конкретних думок та пропозицій) – стане посильним, матиме всі переваги для того, аби бути закладеними в стратегію розвитку територіальної громади.

Окрім зазначеного базового принципу, дослідники виокремлюють такі принципи, притаманні краудсорсингу [8]: філософії, «інновацій в розрахунку на користувача», мотивації, діалогу, інтерактивності, мінімізації витрат, зусиль клієнта; вибірковості допомоги клієнту в його краудсорсинговій діяльності; одноосібності придбання і освоєння вкладу споживача конкретною організацією (в такому випадку органи публічної влади теж розглядаються як організації в широкому розумінні); веселої, контактної змагальності.

На мою думку, варто доповнити цей перелік принципом кооперації, оскільки в процесі управління органи публічної влади широко залучають зовнішніх експертів, консультантів, представників приватного та громадського секторів, що також передбачено crowd-технологіями. Наступні принципи, що органічно випливають із концепцій та теорій публічного управління, це: партнерська взаємодія з широким колом акторів (суб'єктів громадянського суспільства, включно з окремими громадянами), координація зусиль щодо вирішення тих чи інших проблем місцевого розвитку; спільне виробництво суспільних благ та продуктів; орієнтованість на консенсус, стратегічне бачення, реагування, підзвітність органів влади; інноваційність; визнання цінностей колективного інтелекту у вирішенні проблем тощо. В сукупності це призводить до певного скорочення витрат на апарат управління: ускладнення та подорожчання управлінської діяльності спонукає до більш активного пошуку та впровадження невитратних технологій управління, якими в цілому і є crowd-технології.

Важливою особливістю технології є співучасть зацікавлених споживачів адміністративних послуг в управлінні територіальною громадою, що передбачає участь в ухваленні рішень, визначенні цілей, розв'язанні життєво необхідних проблем. Це кардинально змінює їх мотивацію, поведінку: з'являється реальна можливість бути почутим, відчутти свою причетність до вирішуваної проблеми, мати змогу щось змінити на краще. Переконаливим свідченням цього є вітчизняна практика реалізації місцевих ініціатив у формі краудсорсингу.

Ключовими crowd-технологіями на часі є: електронні платформи для громадського обговорення; системи електронних петицій; краудфандингові платформи для місцевих проектів; мобільні додатки для повідомлень про місцеві проблеми; інструменти для спільного картографування тощо. В Україні існує чималий досвід реалізації краудсорсингових проектів на місцевому рівні, які стосувалися різних за своєю суттю цілей, відтак і мали певний набір переваг для працівників органів місцевого самоврядування. Так, наприклад, в м. Львові місцеві ініціативи спродукували низку проектів стосовно саме розвитку міста [6]: відродження району Львова – Підзамче; зміни районів міста через культуру, реалізація соціально-культурних проектів, розвиток суспільної свідомості громадян; перетворення міських територій шляхом регенерації індустріальних споруд через творчість і культуру; Майстерня міста тощо.

Краудсорсинг змінює підходи до рішення складних проблем, підчас служучи основним інструментом формування стратегій розвитку територій, які, зазвичай, широко обговорюються на дискусійних майданчиках, де учасники отримують можливість надати альтернативні сценарії розвитку. В якості прикладу може служити проведення стратегічних сесій в декількох містах України громадською платформою «Нова країна» з метою залучення громадян до процесів формування місцевої політики та розвитку власної громади [1]. Під час яких активні громадяни мали змогу сформувати стратегічне бачення розвитку свого регіону [18]. Щонайперше, це програма «Smart Cities» в українських містах (Вінниці, Києві, Львові та інших), що спирається на досвід закордонних міст, де краудсорсинг став ключовою технологією концептуального проекту «The European Innovation Partnership on Smart Cities and Communities (EIPSCC)», який спрямовано на залучення широкого загалу до раціоналізації міського простору. Таким чином, всі не байдужі громадяни отримали можливість долучитися до формування стратегій висувуючи ідеї, які в процесі обговорення піддавалися оцінці на спроможність, визначення наскільки вона правильна (реальна) і буде реалізовуватися.

Розгляд вітчизняного досвіду застосування краудсорсингових технологій буде далеко не повним, якщо не згадати місто Вінниця, в якому міська рада до стратегічного розвитку територіальної громади підійшла досить ґрунтовно [2]. Так, було прийнято низку засадничих документів:

– Програму сприяння розвитку інституцій громадянського суспільства на 2015–2017 роки [14];

– Положення про громадську експертизу в місті Вінниці [13];

– Положення про місцеві ініціативи в місті Вінниці [15];

– рішення № 780 про приєднання м. Вінниці до Європейської Хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад [16], тож Вінниця стала першим містом в Україні, де створено платформу для боротьби з існуванням і відтворенням нерівності і для розширення можливостей рівноправного суспільства на території громади;

– «Концепцію інтегрованого розвитку міста Вінниці 2030», затверджену рішенням Вінницької міської ради від 22.02.2019 року № 1542, де закладено засади розвитку партисипації шляхом сприяння співпраці органів влади, експертів, підприємців, науковців, громадян у форматі діалогу чи полілогу [7];

– Концепцію цифрової партисипації міста Вінниці та план реалізації заходів;

– Хаб «Місто змістів» [9] – соціальна інновація, осередок і справжній драйвер соціальної активності, унікальний майданчик в самому центрі Вінниці,

де представники та представниці міських об'єднань, громадських організацій, міськради та бізнесу мають можливість дискутувати про розвиток міста, обмінюватися досвідом, долучатися до місцевих процесів прийняття рішень, генерувати ідеї, соціальні інновації та проекти і отримувати підтримку у їх реалізації. В основі діяльності лежить ідея грамотного міжсекторального діалогу між громадськими активістами, місцевою владою та бізнесом, яка і була застосована вперше в Україні.

Особливістю вінницького хабу «Місто змістів» є те, що це унікальна концентрація активістів зі спільними цінностями, які в неформальній і дружній атмосфері працюють, навчаються й творять зміни. Платформа надає доступ до важливих інструментів реалізації різних соціальних ідей: крім приміщення й устаткування, це незамінний досвід експертів з організацій-партнерів і координаційної ради, зв'язки з донорами, соціальний капітал. Починаючи з 2012 року, у Вінниці систематично проводять конкурс проєктів інститутів громадянського суспільства: проєктам-переможцям надається фінансова підтримка за рахунок коштів міського бюджету для їхньої реалізації. У хабі збираються люди, в яких чітко сформована ціннісна складова. Щодо влади, то вона стала більш відкритою, а її діяльність прозорою. Також покращилось взаєморозуміння між інститутами громадянського суспільства (які професійно виростили, у тому числі в питаннях належної підготовки своїх проєктів та пропозицій) та місцевими органами влади, громадськість і влада зблизили своє бачення проблем і підходів, налагодили мову спілкування.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, можемо зазначити, що :

1) краудсорсинг змінює підхід до вирішення складних проблем. Це не просто збір інформації, думок чи ідей, це ще й певна методологія роботи з цими ідеями [5], їх відбору та рейтингування (обрана платформа (веб-сайт) повинна володіти як методологічними, так і технологічними та людськими ресурсами для управління масивом даних), опанування якою надаю органам публічної влади потужний інструмент для підвищення ефективності управлінської діяльності.

2) На часі ми можемо вести мову про формування концепції краудсорсингу, у якій зарубіжними та вітчизняними науковцями напрацьовані: певна система поглядів на розуміння понятійно-категорійного апарату, виокремлено підходи та визначено принципи, дотримання яких надає змогу опанувати crowd-технологій, залежно від їх типу, виду та сфери застосування, систематизовано класифікації для застосування в управлінській діяльності органів публічної влади тих чи інших краудсорсингових технологій. При цьому провідним принципом виступає самоорганізація, здатність спільноти спродувати оптимальне рішення в процесі обговорення, який доповнюється такими принципами, як: кооперація, партнерська взаємодія з широким колом акторів, координація зусиль щодо вирішення тих чи інших проблем місцевого розвитку; орієнтованість на консенсус, визнання цінностей колективного інтелекту у вирішенні проблем тощо.

3) Аналіз вітчизняної практики застосування краудсорсингових технологій переконливо засвідчив, що вони змінюють підходи до вирішення складних проблем, підчас виступають основним інструментом формування стратегій розвитку територій, за участі зацікавлених споживачів адміністративних послуг, що кардинально змінює їх мотивацію, поведінку, перетворюючи на активних учасників управління соціально-економічним розвитком територіальної громади.

Перспективи подальших досліджень. Зважаючи на зростаючу популярність краудсорсингу та його значний потенціал для підвищення ефективності публічного управління, можна прогнозувати, що його використання буде й далі розширюватися. Відповідно, напрямки подальших досліджень пов'язуються з вивченням довгострокових наслідків використання краудсорсингу для публічного управління, розробкою методів оцінки ефективності краудсорсингових проєктів, вивченням етичних аспектів використання краудсорсингу. Ці дослідження допоможуть краще зрозуміти потенціал краудсорсингу для публічного управління та розробити рекомендації щодо його ефективного використання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Використання краудсорсингових технологій в публічному управлінні містом. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/11096>
2. Вінниця – місто ідей: кращі практики з успішного вирішення проблем громади : навч. посіб. / За заг. ред. Л. Л. Приходченко. Вінниця, 2020. 232 с.
3. Голка В. Є. Громадсько-політичний краудсорсинг і краудфандинг як новітні форми політичного активізму : дис. ... к. політ. н. ; Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Одеса, 2016. 19 с.
4. Енциклопедія сучасної України: світ – суспільство – культура ; т. 14 URL: <https://esu.com.ua/article-3256>
5. Знаткова О. М. Методологія застосування технології краудсорсингу в публічному управлінні в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2018. Вип. 4. С. 73–80.
6. Карий О. І., Панас Я. В. Краудсорсинг як інструмент менеджменту: приклади вирішення місцевих проблем. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : *Проблеми економіки та управління*. 2016. № 847, С. 213–219. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPP_2016_847_34
7. Концепція інтегрованого розвитку міста Вінниці 2030: Рішення Вінницької міської ради від 22.02.2019 року № 1542. URL: <https://www.vmr.gov.ua/Branches/ContentLibrary/792eccf1-4802-4756-ae13-b2280969f6cf/314/Рішення.pdf>
8. Майстренко О. В. Краудсорсинг: сутність, види, принципи та інструменти застосування. *Економіка та управління підприємством*. 2017. Вип. 9, С. 507–511.
9. Місто змістів : Вінниця. URL: <https://mistozmistiv.vn.ua>
10. Нікітенко Л. Краудсорсинг як інструмент партисипативної демократії. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 133–138. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2.2020.22>
11. Нікітенко Л. О. Використання краудсорсингових технологій в публічному управлінні містом. *Політичні інститути та процеси*. 2021. № 3. С. 36–41. DOI: [10.31558/2519-2949.2021.3.6](https://doi.org/10.31558/2519-2949.2021.3.6)
12. Приходченко Л. Особливості здійснення громадського контролю під час воєнного стану в Україні: інформаційно-комунікаційна взаємодія. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Державне управління»*. 2023. № 6/12. С. 234–246. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/5094>
13. Про затвердження «Положення про громадську експертизу в місті Вінниці» : Рішення Вінницької міської ради від 23.06.2017 року № 777. URL: <https://cutt.ly/My68htT>
14. Про затвердження «Програми сприяння розвитку інституцій громадянського суспільства на 2015-2017 роки» : рішення Вінницької міської ради від 26.12.2014 року № 1980. URL: <https://cutt.ly/ty6VNig>
15. Про затвердження Положення про місцеві ініціативи в місті Вінниці : рішення Вінницької міської ради від 23.06.2017 року № 778. URL: <https://cutt.ly/Py64OKm>
16. Про приєднання до Європейської Хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад: рішення Вінницької міської ради від 23.06.2017 року № 780. URL: <https://cutt.ly/Oy67E9a>
17. Проєкти з розвитку громад та регіонів. URL: <http://www.novakraina.org/menu/proekti-z-rozvitku-gromad-ta-regioniv>
18. Рекомендація Rec (2001) №19 Комітету міністрів Ради Європи «Про участь громадян у місцевому публічному житті». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_739#Text

19. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія / С. М. Серьогін, Ю. П. Шаров, Є. І. Бородін, Н. Т. Гончарук [та ін.]. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. 276 с.

20. Brabham D. Crowdsourcing as a Model for Problem Solving: An Introduction and Cases, Convergence. *The International Journal of Research into New Media Technologies*. 2008. № 14 (1). С. 75–90.

21. Crowdsourcing: Why the Power of the Crowd is Driving the Future of Business: book reviewed by Jeff Howe. New York : Crown Business, 2009. С. 320

22. Oliveira F., Ramos I., Santos L. Definition of a crowdsourcing Innovation Service for the European SMEs / F. Daniel et al. (eds.) *Current Trends in Web Engineering* (Springer, Berlin/Heidelberg), 2010. С. 412–416.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2023 р.

Стаття рекомендована до друку 28.10.2023 р.

Prykhodchenko L. L.,

Doctor of public administration, professor,

head of Public administration and regional studies department,

Institute of Public Service and Administration Odesa Polytechnic National University,

1, Aveniu Shevchenka, Odesa, 65044, Ukraine

e-mail: liudmyla.prykhodchenko@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6454-6729>

THE CROWDSOURCING CONCEPT AND CROWD-BASED TECHNOLOGIES AS PRINCIPLES FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF LOCAL SELF-GOVERNMENT

Abstract. The article substantiates the relevance of the study of the concept of “crowdsourcing” and crowd-technology as a basis for increasing the efficiency of the functioning of local self-government. The conceptual and categorical apparatus of the determined subject of research is analysed. In particular: a variety of approaches to defining the concept of crowdsourcing (method, model, form, method, tool, technology, process, approach, practice, mobilization, etc.); approaches to understanding the phenomenon of crowd-technologies: managerial, marketing, financial-economic and informational. It is pointed out the forms of crowd-technology activities developed in the domestic practice of public authorities (labour activities, financial activities, optimization activities).

The leading principle of crowdsourcing is determined - self-organization, the ability of the community to produce an optimal solution in the discussion process. Attention is focused on such a feature of crowdsourcing as the participation of interested users of administrative services in the management of the territorial community, which involves direct participation in the development, adoption and implementation of management decisions regarding all those issues that relate to the well-being and life of the community, which radically changes the motivation and behaviour of participants in management relations

The list of principles of crowdsourcing determined by scientists was supplemented with the following principles: cooperation, partnership interaction with a wide range of actors, coordination of efforts to solve certain problems of local development; joint production of public goods and products; consensus orientation, strategic vision, response, accountability of authorities; innovativeness; recognition of the values of collective intelligence in solving problems, etc. The experience of implementing crowdsourcing projects at the local level was analysed, which were related to different goals in their essence, and therefore had a certain set of advantages for employees of local self-government bodies in Ukraine.

It is noted that crowdsourcing technologies change approaches to solving complex problems, at the same time act as the main tool for forming strategies for the development of territories, with the participation of interested users of administrative services, which radically changes their motivation and behavior, turning them into active participants in the management of the socio-economic development of the territorial community.

It was concluded that the concept of crowdsourcing was formed, the following was developed: a certain system of views on the understanding of the conceptual and categorical apparatus, the

approaches were distinguished and the principles were determined, the observance of which makes it possible to master crowd technologies, depending on their type, type and scope of application, classifications were systematized for the use of certain crowdsourcing technologies in the management activities of public authorities.

Keywords: crowdsourcing, crowd-technologies, management technologies, local self-government, public authorities, efficiency, public.

REFERENCES

1. Use of crowdsourcing technologies in public city management. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/11096> [in Ukrainian].
2. Vinnytsia - city of ideas: best practices for successful community problem solving: textbook (2020). L.L. Prikhodchenko (Ed.). Vinnytsia. [in Ukrainian].
3. Holka, V.Y. (2016). Civic-political crowdsourcing and crowdfunding as new forms of political activism: dissertation...candidate of political sciences; State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky». Odesa. [in Ukrainian].
4. Encyclopedia of Modern Ukraine: world - society - culture; vol. 14 URL: <https://esu.com.ua/article-3256> [in Ukrainian].
5. Znatkova, O.M. (2018). Methodology for the use of crowdsourcing technology in public administration in Ukraine. *Theory and Practice of Public Administration*, 4, 73–80. [in Ukrainian].
6. Karyi, O.I. & Panas, Y.V. (2016). Crowdsourcing as a management tool: examples of solving local problems. *Herald of Lviv Polytechnic National University. Series: Problems of Economics and Management*, 847, 213–219. URL: http://nbuv.gov.ua/ujrn/vnulpp_2016_847_34 [in Ukrainian].
7. Concept of integrated development of the city of Vinnytsia 2030: Decision of the Vinnytsia City Council of 02.22.2019 No. 1542. URL: <https://www.vmr.gov.ua/Branches/ContentLibrary/792eccf1-4802-4756-ae13-b2280969f6cf/314/%D0%A0%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD> [in Ukrainian].
8. Maistrenko, O.V. (2017). Crowdsourcing: essence, types, principles and application tools. *Economy and enterprise management*, 9, 507–511. [in Ukrainian].
9. City of contents: Vinnytsia. URL: <https://mistozmistiv.vn.ua> [in Ukrainian].
10. Nikitenko, L. (2020). Crowdsourcing as an instrument of participatory democracy. *Kyiv University Law Journal*, 2, 133–138. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2.2020.22> [in Ukrainian].
11. Nikitenko, L.O. (2021). Use of crowd-sourcing technologies in public city management. *Political Institutions and Processes*, 3, 36–41. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2021.3.6> [in Ukrainian].
12. Prikhodchenko, L. (2023). Features of public control implementation during martial law in Ukraine: informational and communicative interaction. *Current Issues in Modern Science. Series «Public Administration»*, 6/12, 234–246. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/5094> [in Ukrainian].
13. On approval of the «Regulation on public expertise in the city of Vinnytsia»: Decision of the Vinnytsia City Council of 06.23.2017 No. 777. URL: <https://cutt.ly/My68htT> [in Ukrainian].
14. On approval of the «Program to promote the development of civil society institutions for 2015-2017»: Decision of the Vinnytsia City Council of 12.26.2014 No. 1980. URL: <https://cutt.ly/ty6VNig> [in Ukrainian].
15. On approval of the Regulation on local initiatives in the city of Vinnytsia: Decision of the Vinnytsia City Council of 06.23.2017 No. 778. URL: <https://cutt.ly/Py64OKm> [in Ukrainian].
16. On joining the European Charter for Equality of Women and Men in Local Life: Decision of the Vinnytsia City Council of 06.23.2017 No. 780. URL: <https://cutt.ly/Oy67E9a> [in Ukrainian].
17. Projects for community and regional development. URL: <http://www.novakraina.org/menu/proekti-z-rozvitku-gromad-ta-regioniv> [in Ukrainian].
18. Recommendation Rec (2001) 19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe «On participation of citizens in local public life». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_739#Tex [in Ukrainian].
19. Serhohin, S.M., Sharov, Y.P., Borodin, Y.I., Honcharuk, N.T., et al. (2016). Strategic development management of amalgamated territorial communities: innovative approaches and tools: monograph. Dnipro: DRIDU NADU. [in Ukrainian].
20. Brabham, D. (2008). Crowdsourcing as a model for problem solving: An introduction and cases. *Convergence. The International Journal of Research into New Media Technologies*, 14(1), 75–90.

21. Crowdsourcing: Why the power of the crowd is driving the future of business: book reviewed by Jeff Howe. (2009). New York: Crown Business.

22. Oliveira, F., Ramos, I., & Santos, L. (2010). Definition of a crowdsourcing innovation service for the European SMEs. In F. Daniel et al. (Eds.). *Current trends in web engineering*, 412–416. Berlin/Heidelberg: Springer.

The article was received by the editors 14.09.2023.

The article is recommended for printing 28.10.2023.